

دومین همایش ملی دانش سلامتی در مواجهه با کرونا و حکمرانی در جهان پسا کرونا

۲۸-۲۹ دیماه ۱۴۰۰ - دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجفآباد

2nd national conference on health knowledge production,
confronting COVID-19 and governing the post-corona world
18-19Jan,2022

تأثیرات مثبت و منفی پاندمی کرونا بر آموزش و یادگیری زبان انگلیسی

مهدی رضایی^۱، هادی صالحی^{۱*} و امید طباطبایی^۱

گروه زبان انگلیسی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

* نویسنده مسئول (hadisalehi1358@yahoo.com)

چکیده:

همه گیری کووید-۱۹ بزرگترین اختلال در سیستم های آموزشی در تاریخ بشر را ایجاد کرده است. تعطیلی مدارس، مؤسسات زبان و سایر فضاهای آموزشی بیشتر جمعیت دانش آموزی جهان را تحت تأثیر قرار داده است. این امر تغییرات گسترده ای را در جنبه های مختلف زندگی ما به ارمغان آورده است. سیاست های فاصله گذاری اجتماعی و محدودیت های حرکتی به طور قابل توجهی شیوه های آموزشی سنتی را مختل کرده است. در مدت کوتاهی از همه گیری COVID-19، بسیاری از پژوهشگران آثار خود را در زمینه آموزش و یادگیری به روش های مختلف به اشتراک گذاشته اند. اغلب مدارس، دانشگاه ها و مؤسسات آموزش های حضوری را متوقف کرده اند. همه گیری COVID-19 فرصتی را برای ما فراهم کرده است تا راه را برای آموزش و یادگیری مجازی هموار کنیم. هدف این پژوهش ارائه تأثیرات مثبت و منفی پاندمی کرونا بر آموزش و یادگیری زبان انگلیسی در مؤسسات زبان می باشد.

واژگان کلیدی: پاندمی کرونا، آموزش و یادگیری زبان انگلیسی، آموزش مجازی، تأثیرات مثبت و منفی

مقدمه:

شیوع جهانی همه گیری COVID-19 در سراسر جهان گسترش یافته است و تقریباً همه کشورها و مناطق را تحت تأثیر قرار داده است. شیوع اولین بار در دسامبر ۲۰۱۹ در ووهان چین شناسایی شد. کشورهای سراسر جهان به مردم هشدار دادند که مراقب باشند. استراتژی های مراقبت عمومی شامل شستن دست ها، پوشیدن ماسک صورت، فاصله گذاری فیزیکی و اجتناب از تجمعات و اجتماعات جمعی است. راهبردهای قرنطینه و ماندن در خانه به عنوان اقدام لازم برای صاف کردن منحنی و کنترل انتقال بیماری در نظر گرفته شده است (Sintema, 2020). ویروس کرونا همه مردم را با بدون در نظر گرفتن ملیت، سطح تحصیلات، درآمد و جنسیت تحت تأثیر خود قرار داده است. این امر درمورد پیامدهای آن که بیشترین ضربه را به آسیب پذیرترین افراد وارد کرده است، صادق نبوده است. آموزش و یادگیری از این قاعده مستثنی نیست. این بحران بسیاری از نارسایی ها و نابرابری ها را در سیستم های آموزشی ما آشکار کرده است - از دسترسی به پهنای باند و رایانه های مورد نیاز برای آموزش آنلاین، و محیط های حمایتی مورد نیاز برای تمرکز بر یادگیری، تا ناهماهنگی بین منابع و نیازها. همه گیری کووید-۱۹ چنان تأثیر شدیدی بر مؤسسات آموزشی داشته است که مجبور به بسته شدن محل آموزشی خود شده اند. چندین مدرسه، موسسه آموزشی و دانشگاه تدریس حضوری را متوقف کرده اند. نیاز مبرمی به نوآوری و

دومین همایش ملی دانش سلامتی در مواجهه با کرونا و حکمرانی در جهان پسا کرونا

۲۸-۲۹ دیماه ۱۴۰۰ - دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجفآباد

2nd national conference on health knowledge production,
confronting COVID-19 and governing the post-corona world
18-19Jan,2022

اجرای راهبردهای آموزشی و ارزیابی جایگزین وجود دارد. همه‌گیری COVID-19 فرصتی را برای ما فراهم کرده است تا راه را برای معرفی یادگیری دیجیتال هموار کنیم (Dhawan, 2020). بوتان ابتدا تعطیلی مدارس و مؤسسات و کاهش ساعات کاری را در هفته دوم مارس ۲۰۲۰ اعلام کرد (Kuensel, ۲۰۲۰، ۶ مارس). به همین ترتیب، مؤسسات آموزش عالی در سراسر جهان تحت فشار قرار گرفته اند تا آموزش الکترونیکی را آزمایش کنند زیرا یادگیری سنتی مبتنی بر کلاس تحت مقررات Covid19 غیرممکن است (Demuyakor, 2020). (Ratten, 2020). بوزکورت و شارما (۲۰۲۰)، (ii) به عنوان مثال، به آموزش از راه دور به عنوان فرآیندی اشاره می کنند که با «فاصله در زمان و/یا مکان» مشخص می شود و به آموزش از راه دور به عنوان زمینه ای از «فاصله فضایی» اشاره می کنند. آموزش و یادگیری آنلاین مستلزم فرآیند خاصی است که در نقش ها، شایستگی ها و رویکردهای توسعه حرفه ای (نی ش و همکاران ۲۰۱۹) و همچنین در برنامه درسی، آموزش، ارزیابی و ماهیت تعامل بین شرکت کنندگان قابل مشاهده است. بنابراین واضح است که کووید-۱۹ به یک اختلال عمده در سیستم آموزشی منجر شده است که بسیاری از آن اختلالات به دلیل شدت اثرات آن هنوز قابل درک است (Bryson & Andres, 2020؛ Crawford et al, 2020). تعدادی از ذینفعان تحت تأثیر، از جمله مقامات دولتی، کارکنان دانشگاهی، دانش آموزان و والدین نگران هستند که آیا تغییر از یادگیری مبتنی بر کلاس به یادگیری آنلاین نتایج مطلوب را به همراه داشته باشد. در حالی که پیش بینی می شد اجرای گسترده تر یادگیری آنلاین چالش های جدیدی ایجاد کند، فرصت های احتمالی نوآوری در بخش آموزش در طول این زمان های آزمایشی هرگز نباید نادیده گرفته شود. سوالات زیادی در رابطه با کیفیت آموزش و یادگیری آنلاین در حوزه عمومی مطرح شده است. انتقال از یادگیری سنتی به یادگیری آنلاین می تواند تجربه ای کاملاً متفاوت برای یادگیرندگان و مربیان باشد، که آنها باید با جایگزین های کم یا بدون موجود دیگر با آن سازگار شوند. سیستم آموزشی و مربیان «آموزش در شرایط اضطراری» را از طریق پلتفرم های آنلاین مختلف پذیرفته اند و مجبور هستند سیستمی را اتخاذ کنند که برای آن آمادگی ندارند. ابزارهای آموزش الکترونیکی نقش مهمی در طول این بیماری همه گیر ایفا کرده اند و به مدارس، مؤسسات و دانشگاه ها کمک می کنند تا یادگیری دانش آموزان را در طول تعطیلی دانشگاه ها، مؤسسات و مدارس تسهیل کنند (Subedi et al., 2020). از آنجایی که مؤسسات برای مقابله با همه گیری جهانی بسته شده اند، دانش آموزان، والدین و مربیان در سراسر جهان تأثیر موج های غیرمنتظره همه گیری COVID-19 را احساس کرده اند. در حالی که دولت ها، کارکنان خط مقدم و مقامات بهداشتی تمام تلاش خود را برای کاهش سرعت شیوع این بیماری انجام می دهند، سیستم های آموزشی تلاش می کنند در این دوران سخت به ارائه آموزش با کیفیت برای همه ادامه دهند. بسیاری از دانش آموزان در خانه/محل زندگی دچار پریشانی روانی و عاطفی شده اند و نتوانسته اند به نحو مؤثری درگیر شوند. بهترین شیوه ها برای آموزش خانگی آنلاین هنوز مورد بررسی قرار نگرفته است (Petrie, 2020). کلاس درس معکوس یک استراتژی ساده برای ارائه منابع آموزشی مانند مقالات، ویدیوهای از پیش ضبط شده و پیوندهای یوتیوب قبل از کلاس است. زمان کلاس آنلاین برای تعمیق درک از طریق بحث با اساتید و همکاران استفاده می شود (Doucet et al., 2020). تحقیقات کمبودهای خاصی مانند ضعف زیرساخت تدریس آنلاین، مواجهه محدود معلمان با تدریس آنلاین، شکاف اطلاعاتی، محیط نامناسب برای یادگیری در خانه، برابری و برتری آکادمیک از نظر آموزش عالی را برجسته می کند. این مقاله تأثیرات مثبت

دومین همایش ملی دانش سلامتی در مواجهه با کرونا و حکمرانی در جهان پسا کرونا

۲۸-۲۹ دیماه ۱۴۰۰ - دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجفآباد

**2nd national conference on health knowledge production,
confronting COVID-19 and governing the post-corona world
18-19Jan,2022**

و منفی پاندمی کرونا را بر یادگیری آموزش زبان انگلیسی در موسسات توصیف می کند. تاثیرات مثبت و منفی بر آموزش آنلاین در موسسات در طول همه گیری پاندمی کرونا خلاصه شده است.

تاثیرات مثبت پاندمی کرونا بر یادگیری

شیوع و فراگیری ویروس کرونا اثرات مثبت و منفی را به همراه داشته است که در این بخش به اثرات مثبت آن اشاره خواهیم کرد. با توجه به افزایش روزافزون دنیای اینترنت و فضای مجازی و افزایش صفحات وب، ایجاد شدن پست الکترونیکی می توان روش های جدید به سمت آموزش جدیدتر را برای زبان آموزان در فضای مجازی ایجاد کرد تا بتوانند با فناوری های جدید و محیط آموزشی جدید آشنا شده و به سمت یادگیری بهتر پیش روند. در حقیقت بیماری کرونا و شیوع سریع آن باعث ایجاد فرصت طلایی برای استفاده از فضای مجازی (یادگیری الکترونیکی) شده است. در موسسات آموزش زبان، موسسان از این فرصت استفاده کرده اند و از آن برای برگزاری کلاس ها به صورت از راه دور بهره برده اند. یکی از مهمترین روش هایی که می توان به آن اشاره کرد یادگیری الکترونیک می باشد. یادگیری الکترونیکی زمینه ها و فناوری های نوین آموزشی را ایجاد کرده است که با محیط های آموزشی سنتی تفاوت دارند. یادگیری الکترونیکی به عنوان یک روش جدید آموزشی، فرایند آموزش و یادگیری را در زبان آموزان که در موسسات مختلف شرکت کرده اند را به طوری چشمگیر برجسته می کند. در دسترس بودن سامانه های یادگیری مجازی (الکترونیکی) این امکان را برای زبان آموزان فراهم کرده است که در هر زمان و در هر مکان از کلاس های خود بهره ببرند. آموزش الکترونیکی به طور چشمگیری در زمان صرفه جویی کرده و سرانجام یادگیری را برای افراد آسان تر کرده است. کلاس های الکترونیکی با کاهش زمان نصب و راه اندازی تجهیزات جلسات آنلاین از اتلاف وقت جلوگیری می کنند. همچنین استفاده از فایل درسی ضبط شده و بازبینی مجدد توسط دزبان آموزان امکان پذیر بوده و صرفه جویی در زمان را فراهم کرده است. یکی از مهمترین تاثیرات مثبت که می توان به آن اشاره کرد این است که به اشتراک گذاری دانش و یادگیری در محیط های یادگیری الکترونیکی از طریق اینترنت می تواند انگیزه زبان آموزان را در فرایند یادگیری افزایش دهد. تغییرات ایجاد شده توسط فناوری اطلاعات منبع تغییرات و تحولات اساسی در کلاس درس برای زبان آموزان شده است. این تغییرات باعث شده است که زبان آموزان به محیط خارج از کلاس درسی دسترسی داشته باشند و این امر باعث شده است که انگیزه آن ها برای یادگیری افزایش یابد. زبان آموزان می توانند به آسانی به مطالب آموزشی مورد نیاز خود دسترسی داشته باشند و از این طریق مطالب آموزشی خود را آسان تر و سریعتر از قبل تهیه کنند. دسترسی آسان و راحت به منابع یکی دیگر از ویژگی های مثبت یادگیری الکترونیکی برای زبان آموزان می باشد. یادگیری الکترونیکی جهانی است و قابلیت توسعه دارد از این رو زبان آموزان قادر هستند مطالب قبل را با مطالب جدید مقایسه کنند که این امر به خودی خود باعث ایجاد یادگیری بهتر و افزایش اطلاعات فردی می شود. نکته مثبت دیگری که می توان در این زمینه به آن اشاره کرد، کاهش هزینه های آموزشی است. برگزاری کلاس های الکترونیکی هزینه بسیار پلین تری نسبت به کلاس های حضوری دارد را برای زبان آموزان به همراه داشته است. با برگزاری کلاس های الکترونیکی هزینه رفت و آمد، حمل و نقل حذف شده است. در کلاس های حضوری جزوات درسی و حتی مطالب درسی به صورت چاپی در اختیار زبان آموزان قرار می گیرد این در حالی است که آموزش الکترونیکی جزوات و مطالب درسی را به صورت مجازی

دومین همایش ملی دانش سلامتی در مواجهه با کرونا و حکمرانی در جهان پسا کرونا

۲۸-۲۹ دیماه ۱۴۰۰ - دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجفآباد

**2nd national conference on health knowledge production,
confronting COVID-19 and governing the post-corona world
18-19Jan,2022**

به زبان آموزان اریه می دهد. سرعت بالای آموزش در فضای الکترونیکی یکی دیگر از موارد مثبت می باشد. آموزش الکترونیکی به دلیل استفاده از وسایل آموزشی با سرعت بیشتری انجام خواهد گرفت. سرعت بالای آموزش الکترونیک باعث شده است که زبان آموزان حواسپرتی کمتری داشته باشند زیرا آموزش آنلاین زمانی اتفاق می افتد که زبان آموز آماده است تا یاد بگیرد زیرا می داند که باید تمرکز کند و یاد بگیرد.

تاثیرات منفی پاندمی کرونا بر یادگیری

فراگیری ویروس کرونا موسسات مختلف را دست به گریبان تعطیلی آموزش کرد به نحوی که این شرایط دشوار زندگی زبان آموزان را در موسسات آموزشی تحت تاثیر پیامدهای مخرب خود قرار داده است. همه گیری ویروس کرونا منجر به تعطیلی موسسات آموزش زبان انگلیسی در سطح کشور شد و زبان آموزان با خانه نشینی مجبور به یادگیری مطالب آموزشی در بستر شبکه های آموزشی شدند. یکی از مهمترین تاثیرات منفی پاندمی کرونا بر روی یادگیری زبان آموزان در موسسات، افت تحصیلی آن ها بود. از جمله عواملی که می توان به افت تحصیلی اشاره کرد، عدم ارتباط چهره به چهره و تعامل بین استاد و زبان آموز، بی سوادی برخی والدین و ناتوانی آن ها در هدایت تحصیلی زبان آموزان و رفع اشکال زبان آموزان، بی توجهی زبان آموزان به آموزش ها و سرگرم شدن زبان آموزان در فضای مجازی. عدم وجود تعاملات در شبکه های آموزشی (الکترونیکی) بین استاد و زبان آموز، انتقال احساسات و همچنین برقراری تعاملات انسانی و بین فردی باعث کاهش یادگیری میان زبان آموزان شده است. مسئله دیگر، یادگیری از راه دور این است که برخی از زبان آموزان باید برای استفاده از فناوری هایی که به آنها داده شده است آموزش ببینند. این کار مستلزم مدتی زمان برای استفاده کامل از رویکردهای جدید است و بنابراین تأخیر بیشتر در آموزش رخ می دهد. تأخیر بیشتر در یادگیری می تواند باعث از دست رفتن فرصت بازگشت زبان آموزان به مؤسسات آموزشی شود. بیان شده است که به دلیل بیماری همه گیر برخی از زبان آموزان به شدت در خطر عدم انتقال به سطح های یادگیری بعدی هستند. این زبان آموزان فرایند یادگیری را کنار گذاشته و دسترسی آن ها نسبت به مؤسسات آموزشی کم می شود. یکی دیگر از تاثیرات مهم این ویروس بر روی یادگیری زبان آموزان، کاهش کیفیت آموزشی است. از دیدگاه زبان آموزان یادگیری از راه دور تعاملات کمتری را نسبت به کلاس های حضوری به همراه دارد. از این رو آن ها در بیان و انتقال مفهوم و منظور خود دچار اشکال می شوند. بازخورد آموزش مجازی ممکن است کافی نباشد. بازخورد یکی از مهمترین عوامل پیشرفت زبان آموزان می باشد، آن ها زمانی که ضعف خود را می دانند، می توانند خود را اصلاح کنند. اساتید آموزش مجازی در مؤسسات آموزشی به زبان آموزان بازخورد ارئه می دهند اما وقت کافی برای کار کردن با زبان آموزان را ندارند تا همه جزئیات را توضیح دهند. این امر باعث شکاف در یادگیری زبان آموزانی که از درس عقب افتاده اند می شود و آن ها نمی توانند دوره آموزشی را با موفقیت به پایان برسانند. نداشتن ابزار مورد نیاز برای حضور در کلاس های مجازی یکی دیگر از مشکلات زبان آموزان می باشد. اولین و مهمترین ابزار برای زبان آموزان که می خواهند در کلاس درسی شرکت کنند سیستمی مانند کامپیوتر، گوشی همراه، لپ تاپ و یا تبلت است. بودن وجود هر یک از این تجهیزات، شرکت در کلاس درسی غیر ممکن است. یکی دیگر از تاثیرات منفی در یادگیری زبان آموزان در کلاس های مجازی (الکترونیکی) در دسترس نبودن اینترنت و یا سرعت پایین اینترنت می باشد. اینترنت اساس شرکت در کلاس های مجازی

دومین همایش ملی دانش سلامتی در مواجهه با کرونا و حکمرانی در جهان پسا کرونا

۲۸-۲۹ دیماه ۱۴۰۰ - دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجفآباد

2nd national conference on health knowledge production,
confronting COVID-19 and governing the post-corona world
18-19Jan,2022

است. در بعضی از مناطق دسترسی به اینترنت بسیار دشوار است و یا اگر هم دسترسی به اینترنت دارند سرعت آن پایین می باشد. از این رو زبان آموزشی که در مناطقی زندگی می کنند که سرعت اینترنت پایین است و با دسترسی به آن ممکن نیست نمی توانند در کلاس های مجازی آموزش زبان انگلیسی شرکت کنند.

بحث :

انتقال آموزش و یادگیری حضوری به پلتفرم های آنلاین یا از راه دور بی سابقه بود. تاثیرات این تغییر اجباری کمتر برآورد شد. بدون برنامه ریزی و آمادگی کافی اتاق افتاد و موسسات را تا حدی مورد آزمایش قرار داد. همان طور که گفته شد برگزاری دوره های آنلاین آموزش زبان انگلیسی در موسسات معایب و محدودیت های زیادی دارد اما موسسه ها و مراکز که اقدام به برگزاری دوره های آنلاین آموزش زبان انگلیسی می کنند سعی دارند تا بسیاری از این محدودیت ها را برطرف کنند و یک دوره کامل آموزش آنلاین زبان انگلیسی را با بهترین سطح آموزشی و با کمترین محدودیت و مشکل برگزار کنند تا بتوانند ضمن جلب رضایت زبان آموزانی که در این دوره ها شرکت می کنند، برای برند موسسه خودشان هم اعتبار کسب کنند. آموزش سنتی یادگیری (حضوری) برای یادگیری کلاس های مجازی امکان پذیر نیست. اگرچه طیف وسیعی از آموزش برای آموزش آنلاین و از راه دور ابداع شده است، بهره گیری از فضای مجازی باید به گونه ای باشد که مشکل کمبود تعامل را اندکی کاهش دهد. فضای مجازی باید به گونه ای در طراحی آموزشی و تدوین طرح درس ها مورد استفاده قرار گیرد که بیشترین فرصت تعامل را فراهم کند. و زبان آموزان را از حالت انفعال خارج سازد. زبان آموزان و اساتیدی که از نظر فنی عقب مانده هستند، به توسعه و آموزش حرفه ای نیاز دارند تا خود را به سمت یادگیری و آموزش آنلاین صحیح سوق دهند. از نظر آموزشی، نیاز به دیدگاهی جامع و مستحکم از آموزش آنلاین بدیهی به نظر می رسد. می توان فناوری را به عنوان بخشی ذاتی از فرآیند آموزش و یادگیری آنلاین ادغام کرد و امکانات آموزشی مرتبط با ابزارهای آنلاین را در نظر گرفت، به عنوان مثال، مناسب بودن و توانایی فناوری های مختلف یا منابع آنلاین (به عنوان مثال، وبلاگ ها بحث ها را ترویج می کنند و تمرین بازتابی را تسهیل می کنند)؛ ویدئوها به توسعه دانش عملی در مورد این حرفه کمک می کند و تئوری آموزشی را با عمل مرتبط می کند؛ کلاس های آنلاین امکان به اشتراک گذاری روایت هایی را می دهد که مهارت توجه را افزایش می دهد؛ اتاق های گفتگو یا اتاق های گفتگو تعلق خاطر و سطح بالایی از حمایت و همکاری را در بین اعضای گروه تقویت می کند) تا اطمینان حاصل شود. ابزار یا منابع انتخاب شده به زبان آموزان کمک می کند تا به نتایج مطلوب دست یابند. دسترسی محدود به فناوری و اینترنت یک واقعیت بود و همچنان واقعیتی است که قرنطینه های اخیر و پذیرش آموزش از راه دور تشدید کرده است. اینها نه تنها بر توسعه عادی شیوه های تدریس و یادگیری تأثیر گذاشته است، بلکه موضوعات نابرابری دیجیتالی را که از دسترسی به فناوری پدید می آید و همچنین تفاوت هایی در سواد دیجیتالی که عمیقاً در بافت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی وجود دارد، آشکار کرده اند (Beauoyer, Dupéré, و Guitton 2020). همه گیری COVID-19 نابرابری های دیجیتالی را بیشتر افزایش داده است و تأثیر بیشتری را از نظر شبکه های حمایت اجتماعی نشان داده است که برای حفظ روابط بین فردی و ساختارهای اجتماعی ما بسیار مهم هستند (Dupéré, Beauoyer, و Guitton 2020).

دومین همایش ملی دانش سلامتی در مواجهه با کرونا و حکمرانی در جهان پسا کرونا

۲۹-۲۸ دیماه ۱۴۰۰ - دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجفآباد

2nd national conference on health knowledge production,
confronting COVID-19 and governing the post-corona world
18-19Jan,2022

نتیجه گیری:

این پژوهش تأثیرات مثبت و منفی پاندمی کرونا بر یادگیری (آموزش) زبان انگلیسی در مؤسسات را مورد بررسی قرار داد. شیوع کووید-۱۹ چالش های زیادی را برای مؤسسات آموزش عالی در سراسر جهان ایجاد کرده است. شیوع کووید-۱۹ چالش های زیادی را برای مؤسسات زبان انگلیسی ایجاد کرده است. عدم دسترسی به اینترنت و وسایل کمک آموزشی یکی از مهم ترین تأثیرات منفی ویروس کرونا بر یادگیری زبان آموزان می باشد. در مقابل تأثیرات مثبتی از قبیل دسترسی آسان به کلاس درسی و کم هزینه بودن یادگیری و همچنین ایجاد انگیزه در یادگیری از طرف زبان آموزان می توان اشاره کرد. بنابراین توصیه می شود که تحقیقات بیشتری برای اندازه گیری تأثیر (کوتاه مدت و بلند مدت) کووید-۱۹ بر نتایج تحصیلی انجام شود.

منابع:

- Sintema, E. J. (2020, April 7). Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: Implications for STEM education. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7). <https://doi.org/10.29333/ejmste/7893>
- Dhawan, S. (2020). Online learning: A panacea in the time of COVID-19 crises. *Journal of Educational Technology*, 49(1), 5–22. <https://doi.org/10.1177/0047239520934018>
- Kuensel. (2020, March 6). First confirmed coronavirus case in Bhutan. Kuensel. <https://kuenselonline.com/first-confirmed-coronavirus-case-in-bhutan/>
- Demuyakor, John. "Coronavirus (COVID-19) and online learning in higher institutions of education: A survey of the perceptions of Ghanaian international students in China." *Online Journal of Communication and Media Technologies* 10, no. 3 (2020): e202018.
- Ratten, Vanessa. "Coronavirus (Covid-19) and the entrepreneurship education community." *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy* (2020).
- Bozkurt, A., and R. C. Sharma. 2020. "Emergency Remote Teaching in a Time of Global Crisis Due to CoronaVirus Pandemic." *Asian Journal of Distance Education* 15 (1): i–vi. Accessed 24 July 2020. <http://asianjde.org/ojs/index.php/AsianJDE/article/view/447>
- Subedi, S., Nayaju, S., Subedi, S., Shah, S. K., & Shah, J. M. (2020). Impact of e-learning during COVID-19 pandemic among nursing students and teachers of Nepal. *International Journal of Science and Healthcare Research*, 5(3), 9.
- Petrie, C. (2020). Spotlight: Quality education for all during COVID-19 crisis (hundrED Research Report #01). United Nations. <https://hundred.org/en/collections/qualityeducation-for-all-during-coronavirus>
- Doucet, A., Netolicky, D., Timmers, K., & Tuscano, F. J. (2020). Thinking about pedagogy in an unfolding pandemic (An Independent Report on Approaches to Distance Learning during COVID-19 School Closure). Work of Education International and UNESCO. https://issuu.com/educationinternational/docs/2020_research_covid-19_eng
- Doucet, A., Netolicky, D., Timmers, K., & Tuscano, F. J. (2020). Thinking about pedagogy in an unfolding pandemic (An Independent Report on Approaches to Distance Learning during COVID-19 School Closure). Work of Education International and UNESCO. https://issuu.com/educationinternational/docs/2020_research_covid-19_eng
- Beaunoyer, E., S. Dupéré, and M. J. Guitton. 2020. "COVID-19 and Digital Inequalities: Reciprocal Impacts and Mitigation Strategies." *Computers in Human Behavior* 111: 106424. doi:10.1016/j.chb.2020.106424.